

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

De Sacramentis In Genere

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

Cap. I. Quis sit status quæstionis de efficacia Sacramentorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53925](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53925)

CAPVT PRIMVM.

Quis sit status questionis de efficacia Sacramentorum.

QVOD AD PRIMVM ATTINET, EXPLICANDUM est, quid sit, quod quæritur, cum disputatur de efficacia Sacramentorum ex opere operato. Nam id aduersarij, vt odiosam reddant Catholicorum sententiam, perperam exponunt.

Sunt igitur hîc NOTANDA quatuor PRIMO, statum questionis non esse eum, quem ponit Calvinus, lib. 4. Instit. cap. 14. §. 17. his verbis: *Tantum hîc quæritur, propriane, et inuiseca, vt loquuntur, virtute operetur Deus, an externis symbolis resignet vices suas.* Hæc ille. At nemo vnquam istam questionem disputauit: id enim esset petere, an Sacramenta sint causæ primariæ, quod nulli vnquam venire in mentem potuit, nisi fatioso. Id igitur solum quærimus, an sint instrumenta Dei, id est, an Deus per Sacramenta nos iustificet, non autem an Sacramenta sine Deo. Et sicut nemo vnquam quæsiuit, an faber operetur, an ferræ vices suas resignet, cum constet, ferram sine fabro nihil agere.

Ex quo sequitur esse mendacium, & calumniã vanissimam hæreticorum, qui dicunt, nos abstrahere homines à Christo, & ab eius passionẽ, & alligare signis, quia docemus Sacramenta esse causas iustificationis. Nam contra potius hoc ipso trahimus homines ad Christum, & eius passionẽ, quod dicimus Sacramenta esse Christi instrumenta, quibus ille nobis applicat meritum passionis suæ; nisi fortè retrahere dicatur homines ab igne, qui dicit calorem esse instrumentum, quo ignis calefacit. Et tamen sic loquitur Calvinus ibidem, lib. 4. cap. 14. §. 14. *Quia iustitiæ causam à Sacramentis ducit, miseris hominum mentes in terram, suapte sponte plus satius inclinatos hac superstitione alligat, vt in spectaculo rei corporeæ potius, quàm in Deo ipso acquiescat.* Et similia Lutherus habet, & alij.

SECUNDO notandum, non esse controuersiam de modo quo Sacramenta sint causæ, id est, an physicè attingendo effectum,

atum,

ctum, an moraliter tantum; & rursus si physicè; an per aliquam qualitatem inhærentem, an per solam Dei motionem: ista enim ad quæstionem fidei non pertinent; sed solum generatim, an Sacramenta sint veræ, & propriæ causæ instrumentales iustificationis, ut verè ex eo, quod quis baptizatur, sequatur, ut iustificetur. Nam in hoc conveniunt omnes Catholici, ut Lutherus ipse fateretur, in libi. de captiv. Babylon. cap. de Baptismo: *Arbitrati, inquit, sunt quàm plurimè aliquam virtutem occultam spiritualem in verbo, & aqua, quæ operetur in anima recipientis gratiam Dei. His alij contradicentes statuunt, nihil esse virtutis in Sacramento, sed gratiam à solo Deo dari, qui assistit ex pacto Sacramenti instituti: omnes tamen in hoc concedunt, Sacramenta esse efficaciam signa gratiæ.* Hæc ille:

Et hoc sufficit ad fidem, & ad legitimum usum Sacramentorum; quomodo in miraculis Christi non requirebatur, ut homines, qui curandi essent, scirent in quo genere causæ fimbria Christi sanaret, satis erat, ut scirent, & crederent, tactu illius simbriæ adferre sanitatem: neque opus erat, ut ipsi Apostoli, qui manus imponendo curabant, scirent, quomodo fieret. Ita quoque non est necesse, ut vel ministri, vel qui suscipiunt Sacramenta, sciant, quomodo Sacramenta sint causa iustificationis.

ADDE quod hoc est, commune multis mysteriis fidei: tantum habeamus ex Scripturis, esse aliquid, & tamen ignoremus modum, ut Deum esse trinum, & unum, Christum esse Deum, & hominem, resurgere corpora eadem numero, Christum totum esse in Eucharistia, &c. ita quoque in hac re non est, probari posse ex fide Scripturarum, Sacramenta esse causas gratiæ: quomodo id fiat, difficillimum est intelligere, & magis explicare. Neque id mirum est. Nam si de rebus naturalibus, quas Deus fecit, quanquam sub sensum cadunt, non potest homo reddere rationem, ut ait Salomon, Ecceles. 8: quanto magis exacta ratio reddi non poterit de rebus supernaturalibus? Disputant tamen Scholastici de his rebus non in utiliter, ut ostendant variis modis posse defendi id, quod fides docet, & probabiliter multa dicunt; ceterum ea ad fidem non pertinent.

Quare non rectè aduersarij, ac potissimum Kemnicus

2. parte Examinis, cap. de efficacia Sacramenti, & cap. de opere operato; & Heshusius in libro de 600. erroribus Pontificiorum, tit. 15. qui est de Sacramentis, Scholasticorum opiniones de modo efficiendi Sacramentorum ita reprehendunt, atque oppugnant, quasi eas ad fidem Catholicæ Ecclesiæ pertinere, credamus.

TERTIO notandum est, quid sit conferre gratiam ex opere operato. Nam aduersarij reprehendunt nomen, ut nouum, & ipsam sententiam perperam exponunt. Calvinus in Antidoto Concilij Tridentini, sess. 7. can. 8. vocat monstra verborum, conferre gratiam ex opere operato. Kemnitius in 2. parte Examinis, pag. 115. dicit non seruasse Concilium cum hoc verbum protulit, formam sanorum verborum, quam teneri iubet Paulus, 2. Timoth. 1.

SED non est cur de nomine magna contentio fiat. Nulla enim hic est nouitas, nisi quod contra regulam Grammaticæ, operatum, passiuè accipitur. Sed neque hoc est nouum. Nam etiam in epistola ad Hebræos, cap. 13. contra regulam Grammaticæ passiuè accipitur (promeretur) cum legimus: *Talibus enim hostiū promeretur Deus.* Et S. AVGVSTINVS in Psalmum 138. maluit dicere ossum ossi, quàm os ossis, ut facilius intelligeretur: *Melius est, inquit, ut nos reprehendant Grammatici, quàm ut non intelligant populi.*

Quod ad rem attinet, duo dicunt nos intelligere, per opus operatum, quæ tamen, & falsa sunt, & inter se pugnantia. PRIMO affirmant opus operatum significare opus meritorium, seu dignitatem operis ex parte ministri, vel recipientis. Primus Lutherus ita perperâ exposuit in captiuitate Babylonica, cap. de Baptismo, vbi dicit, Papistas ex Sacramento fecisse præceptum, & ex fide opus. Quasi dicat, Papistæ putant, Sacramenta dare gratiam, quia qui suscipit Sacramentum, facit opus bonum a Deo præceptum. Deinde Calvinus, lib. 4. Instit. cap. 14. §. 26. *Quidquid, inquit, de opere operato nugati sunt Sophistæ, non modò falsum est, sed pugnat cum Sacramentorum natura, quæ instituit Deus, ut fideles vacui bonorum omnium, & inopes, nihil præter mendicitatem eò adferant. Unde sequitur ea recipièdo nihil istos agere, unde laudem mereantur, vel in hac actione, quæ eorū respectu merè passiva est, nullum illi posse opus adscribi.* Idem habet in Antidoto, sess.

7. can. 8. vbi non aliter refellit, Sacramenta conferre gratiam ex opere operato, nisi quia absurdum est ex meritis hominum pendere efficaciam Sacramenti. Tandem Kemnitius in 2. parte Examinis, pag. 95. *Fuerunt, inquit, qui virtutem Sacramentorum in ipso opere, quo Sacramenta, vel celebrantur, vel suscipiuntur, constituerunt; ita vt Sacramenta dicerent conferre gratiam ex dignitate, & merito operis, quod exercet vel is, qui celebrat, vel qui suscipit.*

Hanc esse falsam expositionem, & testem ignorantiam, & malitiam ipsorum, patet ex eo, quod omnes Catholici opinantur opus operatum operi operantis, & per opus operantis intelligunt opus bonum, seu meritorium ipsius operantis. Deinde cum tam Catholici, quam Lutherani doceant contra Denatistas, Sacramentorum efficaciam non pendere à bonitate ministri, quomodo potuit cadere in mentem alicuius, Catholici crederent, Sacramenta conferre gratiam ex dignitate, & merito ministri? Neque enim dubitari potest, quod bonum opus, & meritum pendeat à bonitate operantis, nec *Non potest arbor mala bonos fructus facere.* Matth. 7. In ratione cum omnes Catholici doceant Sacramenta conferre gratiam, & sæpe primam gratiam; ita vt hominem ex impietate in iustitiam faciant; quomodo potest fieri, vt credant Sacramenta conferre gratiam ex dignitate, & merito suscipientis? Nam is, qui suscipit Sacramentum, posset bona opera, & meritoria facere ante susceptionem Sacramenti, non esset impius, sed iustus.

SECVNDA expositio falsa, est, quod conferre gratiam ex opere operato sit conferre gratiam peccatori sine fine, & bono motu cordis eiusdem peccatoris, ita vt vis operis operantis excogitata ad excludendam fidem, & poenitentiam interueniat in negotio iustificationis. Lutherus in Babylone, cap. de Baptismo: *Hinc, inquit, impulsus sunt tantum tribuere Sacramentum nouæ legi, vt ea statuerent prodesse etiã iis, qui in peccatis mortalibus sunt, nec requiri fidem, aut gratiam.* Caluinus Antidoto, sess. 7. can. 5. *Fingunt, inquit, subesse vim magis Sacramentis, quæ sit extra fidem efficax.* Et can. 8. *Si, inquit, conceditur illis, quod postulant, opere operato comparari gratiam in Sacramentis, separatur à fide pars meriti, vt per se valeat Sacramenti usus ad salutem.* Kemnitius in 2. parte Exam

pag. 125. Pontificij, inquit, defendunt opinionem operi operati, quod scilicet per Sacramenta ita conferatur utentibus gratia, ut non requiratur bonus motus interior in suscipiente, Similia habent Philippus in Confess. Augustana; artic. 13. & Apologia eiusdem, & Helhusius in libro de sexcentis erroribus Pontificiorum, tit. 15.

At hæc expositio pugnat cum superiore. Nam si opus operatum est opus meritorium suscipientis, quomodo potest fieri, ut opus operatum excludat fidem, cum sine fide nullum bonum meritum possit intelligi? nam: *Sine fide impossibile est placere Deo*, Hebræor. II. Est PRÆTEREA ea expositio falsa, & mera calumnia, ac mendacium. Nam ipsum Concilium Tridentinum sess. 6. cap. 6. diserte docet, initium justificationis fieri à fide, & pœnitentia, & idem omnes Theologi docent, ut supra cap. 2. ostendimus in refutatione mendaciorum.

Igitur ut intelligamus, quid sit opus operatum, NOTANDUM est, in iustificatione, quam recipit aliquis, dum percipit Sacramenta, multa concurrere, nimirum ex parte Dei, voluntatem utendi illa re sensibili; ex parte Christi, passionem eius: ex parte ministri, potestatem, voluntatem, probitatem; ex parte suscipientis, voluntatem, fidem & pœnitentiam; denique ex parte Sacramenti, ipsam actionem externam quæ confurgit ex debita applicatione formæ & materiæ. Ceterum ex his omnibus id, quod actuè, & proximè, atque instrumentaliter efficit gratiam iustificationis, est sola actio illa externa, quæ Sacramentum dicitur, & hæc vocatur opus operatum, accipiendo passivè (operatum) ita ut idem sit Sacramentum conferre gratiam ex opere operato, quod conferre gratiam ex vi ipsius actionis Sacramentalis à Deo ad hoc institutæ, non ex merito agentis, vel suscipientis: quod S. AUGUSTINUS lib. 4. de Baptismo, cap. 24. expressit illis verbis: *Ipsum per se ipsum Sacramentum multum valet.* Nam voluntas Dei, quæ Sacramento utitur, concurrat quidem actuè, sed est causa principalis. Passio CHRISTI concurrat, sed est causa meritoria, non autem effectiva, cum non sit actu, sed præterierit, licet maneat obiectivè in mente DEI. Potestas, & voluntas ministri concurrunt necessariò, sed sunt causæ remotæ; requiruntur enim ad efficiendam ipsam actionem Sacramentalem.

M

lem,

lem, quæ postea immediatè operatur. Probitas ministri requiritur, ut ipse minister non peccet Sacramenta ministrando non tamen ipsa est causa gratiæ in suscipiente, nec iuuat suscipientem per modum Sacramenti, sed solum per modum imperationis & exempli. Voluntas, fides, & pœnitentia in suscipiente adulto necessariò requiruntur, ut dispositiones parte subiecti, non ut causæ actiuæ: non enim fides & pœnitentia efficiunt gratiam Sacramentalem, neque dant efficaciam Sacramenti, sed solum tollunt obstacula, quæ impediunt ne Sacramenta suam efficaciam exercere possent: vnde in puris, vbi non requiritur dispositio, sine his rebus fit iuuatio.

Exemplum esse potest in re naturali. Si ad ligna comburenda, primùm exsiccarentur ligna, deinde excuteretur igitur ex silice, tum applicaretur ignis ligno, & sic tandem fieret combustio; nemo diceret, causam immediatam combustionis esse siccitatem, aut excussionem ignis ex silice, aut applicationem ignis ad ligna, sed solum ignem, ut causam primariam, solum calorem, seu calefactionem, ut causam instrumentalem.

QUARTO, notanda est fraus & imperitia Kemnitij, ut in 2. parte Examinis, cap. de opere operato, fatetur quodammodo ex Catholicis, ut Gropperum & Alfonso rectè exposuerunt quid sit opus operatum; sed, addit, nõ ita sensisse reliquos Catholicos, neque ipsum Concilium Tridentinum, & idcirco huc remanere integram controuersiam. At miser Kemnitius neque hos, neque illos intelligere potuit, aut certè intelligere noluit: Fingunt, inquit, nimirum Gropperus, & Alfonso iniuriam fieri Doctoribus Scholasticis, quasi opinione operati docuerint, Sacramenta alicui conferre gratiam sine iustitia de gratiam accipiente, sed dicunt, nihil aliud ipsos disputatione de opere operato voluisse, quàm Sacramentorum utilitatem non esse ex ministri operantis dignitate, seu merito aestimandam, sed ex Dei auctoris institutione, potentia & operatione. Et infra: Si hoc vellent Pontificij, quando de opere operato disputant, quia sententia vera est, nulla esset controuersia. Sed nec olim Scholastici omnes hoc senserunt, & ne nunc quidem Pontificij hoc volunt, quando pro opinione operati dimicant, sed longè aliud monstrum sub exortis

illis verbis alitur; & Ecclesie obtruditur. Hæc ille; In cuius verbis tria sunt falsa.

PRIMUM, quod ait, Gropperum & Alfonsum fingere, fieri Scholasticis iniuriam, &c. non enim id fingunt, sed verissime dicunt, ut sæpe probauimus, & probabimus iterum paulò post.

SECUNDUM, quod ait, nullam fore controuersiam, si omnes Catholici idem dicerent, quod Gropperus & Alfonsus. Nam reuera idem dicimus omnes, & tamen controuersia manet. Nam illi duo auctores non solum dicunt, Sacramenta non sumere efficaciam à dignitate ministri, & non excludere fidem, quod placet Kemnitio & nobis; sed etiam dicunt, Sacramenta habere veram efficaciam, seu efficientiam ad producendam gratiam ex institutione diuina, quod Kemnitio placere non potest, cum ipse (ut mox videbimus) nullam tribuat Sacramentis efficientiam, nisi ad alendam fidem per modum obiecti representantis diuinam promissionem,

TERTIUM quod ait, neque olim Scholasticos, neque nunc Pontificios intelligere opus operatum, quomodo exponunt Gropperus & Alfonsus, nimirum ut non excludat fidem. Hoc autem esse mendacium, planum fiet ex refutatione argumentorum eius.

PRIMUM, ergo id probat, quia Scholastici omnes dicunt, Sacramenta nouæ legis dare gratiam ex opere operato; legis autem veteris dedisse ex opere operantis: At si opus operatum excluderet dignitatem ministri, etiam Circumcisio dedisset gratiam ex opere operato: nihil enim nocebat circumcidentis malitia ministri. Non igitur ex sententia Scholasticorum opus operatum excludit tantum dignitatem ministri, sed etiam fidem & motum interdum suscipientis, quæ pertinent ad opus operantis, & erant necessaria in lege veteri.

RESPONDEO PRIMVM; Aliquos Scholasticos, ut Gabrielem (quem paulò post citat Kemnitius) cum dicunt, Sacramenta vetera non contulisse gratiam ex opere operato, excipere Circumcisionem: proinde apud eos nihil valeret Kemnitij argumentum.

SECUNDO dico, opus operatum non solum excludere dignitatem ministri, sed etiam fidem; & motum internum ab

efficientia gratiæ Sacramentalis Nam, vt diximus, etiam si illi
requiruntur in adultis, tamē non sunt ista, quæ efficiunt gra-
tiam, sed ipsum Sacramentum, vt instrumentum Dei. In Sa-
cramentis autem legis veteris, non ipsum Sacramentum pro-
priè operabatur gratiam, sed vel fides, & deuotio suscipiens
vel totius Synagogæ, vel quid aliud, vt postea dicemus. Itaque
argumentum Kemnitij probat, opus operatum ex sententia
Scholasticorum excludere fidem & motum internum ab effi-
cientia gratiæ Sacramentalis, non tamen probat, quod est
probandum, excludere simpliciter fidem & motum inter-
num, ita vt Sacramenta (vt ipsi calumniantur) conferant gra-
tiam accipientibus ea sine fide, & sine interna conuersione
cordis.

SECUNDO probat ex Gabriele, qui in 4. distinct. 1. quæ-
dit tunc esse opus operatum, cum non requiritur motus in-
ternus.

RESPONDEO; Corruptè citat Gabrielem: nam mox illi
iungit Gabriel, quo motu de congruo, vel de condigno con-
reatur gratiam. Non igitur Gabriel excludit motum in-
ternum disponentem ad gratiam, sed meritorium gratiæ. Non
etiam si illa dispositio potest esse meritoria gratiæ de congruo
vel etiam augmenti gratiæ de condigno, si sit actus ex chari-
tate procedens: tamen alia est gratia, quæ datur ob disposi-
tionem; alia, quæ datur ex vi Sacramenti, vt idem auctor ex-
ponit in 4. dist. 4. q. 2. conclus. 4. ad primum.

TERTIO probat ex Paludano, qui in 4. dist. 1. q. 1. cõtra
probat 4. dicit non requiri in Sacramentis vt homo se dispo-
nat, sed dispositionem effici ab ipso Sacramento, & hoc
caussare gratiam ex opere operato.

RESPONDEO; Non intellexit Kemnitius Paludanum. Non
enim loquitur Paludanus de dispositione, quæ est motus in-
ternus suscipiens, vt fides & pœnitentia, quos motus expre-
sè dicit requiri in Sacramentis idem Paludanus dist. 4. q. 1.
loquitur de quadam dispositione vltima, ad quam putat
continud sequi gratiam, & eam dispositionem esse dicit dispo-
sitionem in tribus Sacramentis, in alijs ornatam quendam
animæ. Cum enim non posset Paludanus intelligere, quo
modo Sacramentum efficeret gratiam, excogitauit illam dispo-
sitionem, quod efficeret quandam dispositionem, ad quam
con-

continud sequeretur gratia. De qua re ad Scholasticos pertinet disputare.

QUARTO probat ex Marfilio in 4. sentent; q 2. artic. 2. & Mensingero in 6. cap. Ioannis, qui distinguunt opus operatum contra deuotionem internam operantis.

RESPONDEO; Distinguunt, non vt excludant omnino, sed vt excludant ab efficientia, vt diximus.

QUINTO probat ex sancto Thoma, Paludano, & Gabriele, qui dicunt, Missam prodesse etiam illis ex opere operato, qui non habent in corde pœnitentiam.

RESPONDEO; Loquuntur de sacrificio, non de Sacramento. Porro sacrificium prodest impœnitentibus per modum impetrationis, quia impetrat illis conuersionem & pœnitentiam, quomodo etiam orationes nostræ, licet non tam efficaciter, id faciunt.

SEXTO probatur ex eo, quod multi Catholicorum probant, Sacramenta efficere gratiam ex opere operato, quia Baptismus prodest paruulis non habentibus fidem, aut vllum internum motum. Ergo eodem modo in adultis excludunt fidem & motum interiore: nam etiam in adultis volunt, Sacramenta vim habere ex opere operato.

RESPONDEO; Catholici efficacissime probant exemplo paruulorum, Sacramentorum efficaciam non pendere ab vlla qualitate suscipientis. Nec tamen ideo sequitur, eos excludere in adultis fidem & pœnitentiam: nam hæc exquiruntur in adultis, vt dispositiones, quibus dispositionibus nõ egent paruuli, vt suo loco demonstrabitur.

Probat deinde Kemnitius, Concilium Tridentin. per opus operatum excludere voluisse fidem & motum internum. PRIMO; Quia cum Scholastici variè exponant opus operatum, & alij excludi velint motum internum, alij nolint. Concilium, can. 8. simpliciter admittens opus operatum, & non restringens ad hanc potiùs, quam ad illam expositionem, censetur omnes approbasse. RESPONDEO; Falsum est ab Scholasticis vllis per opus operatum excludi motum internum. Deinde si ita esset, Concilium nullum approbasset, sed solùm in genere definiuisset, Sacramenta conferre gratiam ex opere operato.

SECUNDO; Quia Concilium can. 12. definit Sacramenta

non pendere ex dignitate ministri. Igitur in hoc can. 8. per opus operatum non intelligit, Sacramentum non pendere a dignitate ministri, quomodo opus operatum exponit Gropærus; sed aliquid aliud, nimirum non requiri fidem suscipientis. **RESPONDEO**; Sacramenta conferre gratiam ex opere operato, propriè non significare negationem, id est, non pendere à dignitate ministri, sed significare affirmationem, id est, Sacramenta vi sua efficere gratiam, ex qua sequitur negatio, id est, non pendere à dignitate ministrantis, vel suscipientis. Itaque Concilium can. 8. definiuit illam affirmationem contra Lutheranos: deinde can. 12. definiuit negationem contra Donatistas & Anabaptistas.

TERTIO probat; Quia Concilium in isto can. 8. opponit opus operatum fidei; ergo intelligit excludi fidem per opus operatum. **RESPONDEO**; Si esset verum Antecedens, negatio non posset consequentiam; nam si Concilium opponeret opus operatum fidei intelligeret excludi fidem ab efficientia gratiæ sacramentalis, non autem excludi simpliciter. Sed tamen falsum est Antecedens quia Concilium non opponit opus operatum fidei, sed soli fidei. Quod paulò infra annotauit etiam Kemnitius.

Præter hæc argumenta addit Kemnitius duo expressa mandata quibus claudit suam disputationem de opere operato. Nam non solum imposuit Theologis absurdam expositionem operis operati, sed etiam fingit, iam Theologos ab ipsis conuictos, non audere amplius eam opinionem defendere: *Ipse* inquit, *Pontificij scriptores iam terguersantur, nec manifestè audent suscipere defensionem huius axiomatis, quod rursus Sacramentorum sine fide saluet suscipientes*. Atqui hoc, vt ostendimus, non fuit vnquam axioma Pontificiorum, sed mendacium Lutheranorum. Deinde vt homo solers, inuestigat etiam causas, cur in tam absurdum errorem Scholastici incidissent, proponit duas causas **VNAM**, quod cum legerint apud Augustinum libro 3. de Baptismo, cap. 14. non interesse ad integritatem Sacramenti, qua fide sit imbutus, qui recipit Sacramentum, & non aduerterint, Augustinum loqui de substantia Sacramenti, non de vtilitate & fructu; inde putauerint, non requiri fidem vt Sacramenta profint. **ALTERAM**, quod cum legerint apud eundem Augustinum in epist. 23. paruulos sine

fide actuali salubriter percipere Sacramentum, quia non ponunt obicem contrariæ cogitationis: putauerint, eandem esse rationem paruulorum & adultorum.

Sed friuolæ, immò etiam falsæ sunt istæ causæ. Nam omnes Theologi in 4. distinct. 4. distinguunt Sacramentum à re Sacramenti; & docent, Sacramentum etiam sine fide & pœnitentia posse recipi, non autem rem Sacramenti, id est, gratiam. Præterea Concilium Tridentinum, sess. 7. canon. 13. de Baptismo, docet, Baptismum paruulis prodesse sine actuali ipsorum fide; & tamen sess. 6. cap. 6. & 8. & sess. 14. cap. 4. & alibi, docet, in adultis necessariò requiri fidem & pœnitentiam, vt iustificari possint; & semper Ecclesiam Catholicam ita sensisse.

CAPVT SECVNDVM.

Sententia hæreticorum de efficacia Sacramentorum.

VANTVM ad SECVNDVM, antiqua fuit hæresis Messalianorum, ante annos M.C. qui docebant, Sacramentis Baptismi, Eucharistiæ, & alijs non iustificari homines, sed solis precibus. Ita refert Ioannes DAMASCENVS in libro de hæresibus; *Baptismum inquit, hominem non perficere, nec diuina Sacramenta accepta animi sordes expiare, sed solus preces, quæ ab illu rectè fundantur*, Armeni quoque & noui quidam Cathari, si Guidoni credimus, negabant, Sacramenta gratiam conferre.

Sed his omissis, Lutherani de hac re interdum ita scribunt, vt videantur à Catholicis non dissentire, interdum autem apertissimè scribunt contraria. Semper tamen in eadem sententia manent, quæ est, Sacramenta non habere immediatè vllam efficientiam respectu gratiæ, sed esse nuda signa: tamen mediatè aliquid efficere, quatenus videlicet excitat, vel alunt fidem, quæ homines iustificat, quod tamen ipsum, id est, excitare fidem, non faciunt nisi representando. Volunt enim eodem modo cõcurrere ad iustificationem Sacramenta, quo Prædicatio verbi, nisi quod prædicatio adhibetur auribus, & per auditum excitat fidem; Sacramenta adhibentur oculis, & per visum excitant etiam fidem.

M 4

Hanc